

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

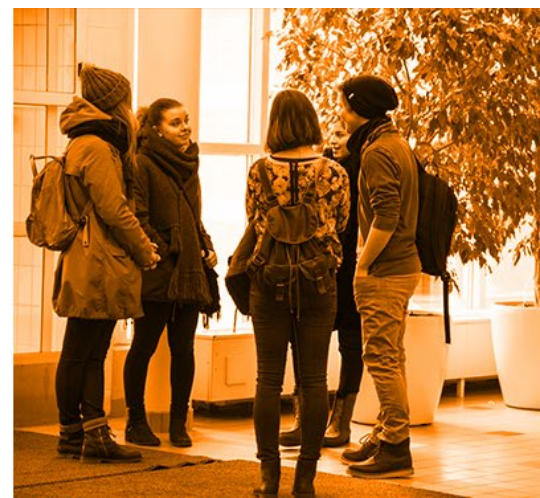
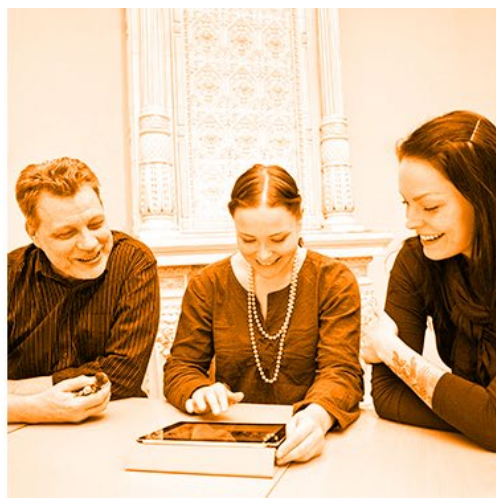
Tämä on rinnakkaistallenne.

This is a self-archived version of the original article.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä /

To cite this article:

Manunen, Juha 2018. Vieraiden kielten tulkkaus: kenen kielitaito näkyy?
Kielisilta 1/2018, 9-10.

Vieraiden kielten tulkkaus – kenen kielitaito näkyy?

Kirjoittaja kuvailee kokemuksiaan vieraiden kielten oppimisesta ja pohdiskelee kielten opiskeluun liittyviä tulkkauskäytänteitä.

TEKSTI JUHA MANUNEN, HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU, KUOPION ALUEYKSIKKÖ KUVITUS VILMA KOSKI

Kansainvälisyys on voimakkaampi ja näkyvämpi osa arkielämäämme kuin koskaan aiemmin. Kansainvälisten kontaktien, vaihtojen ja teknologian kehityksen myötä vieraiden kielten osaamisen ja tuntemuksen tarve korostuu. Tämä näkyy epäilemättä myös viittomakielisten ja kuulovammaisten elämässä.

Millä tavoin viittomakielisen henkilön kielitaidon sitten pitäisi näkyä tulkatussa tilaisuudessa? Miten tilanteen voisi järjestää niin, että kaikilla läsnä olevilla olisi aidosti tasapuoliset mahdollisuudet käyttää osaamistaan vieraita kieliä?

Muuttunut kielten opiskelu

Leena Hanni on tutkinut pro gradussaan kuurojen kokemuksia englannin kielen opiskelusta. Hänen mukaansa viittomakielisten kokemukset vieraan kielen opiskelusta ovat usein kielteisiä. Kielteiset kokemukset ovat seurausta yksitoikkoisesta ja oppikirjasidonnaisesta opetuksesta, opetusmenetelmien sopimattomuudesta kuuroille, opettajan ominaisuuksista sekä kouluympäristön teennäisyydestä ja suorituskeskeisyydestä.

Koulun ulkopuoliset tekijät, kuten matkustelun kautta saadut kontaktit ja kokemukset sekä työn ja opiskelun vaatimukset, ovat sen sijaan motivoineet oppimaan ja käyttämään vierasta kieltä rohkeammin.

Sama ilmiö on havaittavissa myös kuulevien nuorten opiskelukokemuksissa.

Viittomakieliset opiskelevat yleensä suomen kielen lisäksi ruotsia ja englantia yleisen opetussuunnitelman mukaisesti. Yhä useampi viittomakielinen hakeutuu lukioon opiskelemaan. Ylioppilaskokeissa onkin mahdollista tehdä erityisjärjestely, jossa kuullun ymmärtämisosio jätetään kuulovamman perusteella pois ja käytetään määrätyn kaavan mukaista pisteytystä.

Kielet tukevat toisiaan

Lukiossa minussa heräsi kiinnostus saksan kieltä kohtaan. Lainasin lukion oppikirjat ja opiskelin kieltä kokonaan itsenäisesti. Saksa tuntui melko helpolta, koska minulla oli hyvä pohja ruotsista ja englannista.

Suoritin lyhyen saksan ylioppilaskokeen yllämainitulla erillisjärjestelyllä. Tämä sai minut tuntemaan itseni tasa-arvoiseksi ja nosti itseluottamustani. Ymmärsin, että kuulo sinänsä ei ole määrittävä tekijä, kun vain on riittävästi motivaatiota.

Teknologian kehityksen myötä kielten opiskelu on helpottunut tuntuvasti. Internetin kautta voi opetella kielenalkeita itseksensä, harjoitella ymmärtämistä ja jopa keskustella natiivikielienkäyttäjien kanssa. Kun ennen internetin valtakautta harvinaisempien kielten sanoja ja tekstejä sai etsiä kiven alta, nyt niitä saa käsiinsä hetkessä.

Nuoruudestani lähtien japani on kiinnostanut minua, vaikkon ole opiskellut sitä erityisen tavoitteellisesti. Oman haasteensa japanin opiskeluun on tuonut se, että aiemmin kielen sanastoon ja rakenteeseen piti tutustua englanniksi. Tänä päivänä tilanne on hyvin erilainen. Saatavilla on suomenkielisiä japanin oppikirjoja, sanakirjoja ja kielen opiskeluun keskittyviä internetsivuja.

Vieraiden kielten opiskelu kannattaakin aina. Koulutus- ja työelämän vaatimusten lisäksi kielitaidosta on hyötyä muun muassa matkailussa ja uusiin kulttuureihin tutustumisessa.

Keskiössä vuorovaikutus

Elisa Härkönen ja **Outi Turkki** sekä **Henna Huokuniemi** ovat opinnäytetöissään kartoittaneet tulkkausikäytäntöjä vieraiden kielten opetuksessa ja tulkkauksessa. Tulosten mukaan tulkkausta toteutetaan hyvin erilaisin menetelmin, mutta yleisimmin käytetään suomalaista viittomakieltä, viitottua puhetta, sormitusta ja kirjoitustulkkausta. Menetelmiä voidaan yhdistellä ja vaihdella tilanteen mukaan.

Vieraan kielen opetuksessa saatetaan myös käyttää suomalaisen viittomakielen viittomia vieraan kielen huuliolla. Se ei haastattelujen mukaan ole paras mahdollinen oppimismenetelmä, sillä kyse on eräänlaisesta kielten sekaannuksesta.

Vieraiden kielten opetuksessa on hyvä

painottaa kahden tai useamman henkilön välistä vuorovaikutusta, jotta kielenoppija pääsee aidosti käyttämään ja harjoittelemaan vierasta kieltä. Yksittäisiä sanoja ja fraaseja voi tuottaa sormittamalla, mutta on raskasta käydä keskustelua vieraalla kielellä pelkästään sormittamisen varassa.

Viittomakielisten kohdalla luetun ymmärtämisen, sanaston ja kieliopin lisäksi kannattaakin hyödyntää teknologian ja oppimisympäristön tuomia visuaalisia mahdollisuuksia. Tuottamis- ja keskusteluharjoituksia voi tehdä esimerkiksi chatin muodossa. Tulkkauksen sijasta on syytä keskittyä enemmän vuorovaikutukseen ja viestintään.

Tasavertainen oppija

Tulkinkäyttäjän näkökulmasta vieraan kielen opetuksessa ja vieraalla kielellä käytävässä keskustelutilaisuudessaakin haasteena on se, miten viittomakieliset olisivat tasavertaisessa asemassa muiden paikallaolijoiden kanssa.

Jos tulkki tulkaa opiskelijan sormitukset, opettajan huomio saattaa keskittyä liiaksi tulkin oikeaan ääntämykseen. Tällöin viittomakielisen opiskelijan osaaminen jää taka-alalle. Jos tulkki tulkaa esimerkiksi palaverin osallistujan kommentit suomalaisesta viittomakielestä vieraalle kielelle, muiden läsnäolijoiden huomio kiinnittyy enemmän tulkin kielitaitoon, eikä viittomakielisen henkilön tasavertainen osallistuminen välttämättä toteudu. Lisäksi tulkki joutuu tällöin työskentelemään kahden itselleen vieraan kielen välillä, mikä ajan mittaan vaikuttaa selvästi tulkkauksen laatuun ja lisää virheiden riskiä.

Näissä tilanteissa olisi siis hyvä miettiä ja selvittää etukäteen muita mahdollisia

tapoja käyttää vierasta kieltä. Kirjotustulkkaus on yksi varteenotettava vaihtoehto. Tulkilla tulee olla hyvä vieraan kielen taito pystyäkseen kirjoittamaan kuulemansa. Viittomakielinen vuorostaan voi kirjoittaa kommenttinsa ja perustelunsa chatissa tai vastaavassa kirjallisessa muodossa muiden luettavaksi.

Tämä saattaa viedä enemmän aikaa ja vaatia kaikilta läsnä olevilta kärsivällisyyttä, mutta tasa-arvoisen kohtelun hengessä on hyvä antaa jokaiselle mahdollisuus ja haaste käyttää vieraan kielen taitoaan. Myös meille viittomakielisille. 🗣️

Lähteet

- Hanni, Leena. 2007. Kuurojen kokemuksia englannin kielen oppimisesta ja opiskelusta – koulukokemuksista tulevaisuuden visioihin. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto.
- Huokuniemi, Henna. 2014. Yhteistyön avulla onnistumiseen – Viittomakielisten opiskelijoiden ajatuksia vieraiden kielten oppituntien tulkkauksesta ja opetusmenetelmistä. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Härkönen, Elisa ja Turkki, Outi. 2010. Kielen oppiminen vai sisällön kääntäminen? Kartoitusta vieraiden kielten oppituntien tulkkauksesta viittomakielisille opiskelijoille. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Kuulovamman huomioon ottaminen ylioppilastutkinnossa. Ylioppilastutkintolautakunta. URC: https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Sairaus/ti/ti_kuulovamma_maa-rays.pdf.